

Asia: VN/6567/2022

Lausuntopyyntö valtioneuvoston asetuksesta hyvinvointialueen taloutta koskevien tietojen toimittamisesta sekä hyvinvointialueen taloustietojen toimittamiseen sovellettavista tietosisällöistä ja teknisistä kuvauksista koskien tilikautta 2023

Lausunnonantajan lausunto

1. Lausuntonne hyvinvointialueen taloutta koskevien tietojen toimittamisesta ja aikataulusta (valtioneuvoston asetus) (liitteet 1 ja 2)

Turun kaupunki antaa lausunnon valtioneuvoston asetuksesta hyvinvointialueen taloutta koskevien tietojen toimittamisesta sekä hyvinvointialueen taloustietojen toimittamiseen sovellettavista tietosisällöistä ja teknisistä kuvauksista pohjautuen kokemuksiin kuntien taloustietojen raportoinnissa. Lausuntoja käsiteltäessä tulee huomioida, että hyvinvointialueiden resurssit kohdistuvat tällä hetkellä kriittisten toimintojen käynnistämiseen, eikä riittävää perehtyneisyyttä nyt lausunolla oleviin tietosisältöihin ole voitu taata.

Asetusmuistion kohdassa 3 todetaan, ettei asetuksella ole merkittäviä taloudellisia vaikutuksia. Kunnat ovat investoineet mittavasti toteuttaakseen uudistuneen taloustilaston raportointivaateet vuoden 2021 alusta alkaen. Nyt esitetyssä mallissa raportointiin esitetään jälleen muutoksia, jotka tulevat aiheuttamaan järjestelmäkustannuksia sekä lisäämään määrittelytyötä hyvinvointialueilla. Taloudelliset vaikutukset tulevat näkymään siis hyvinvointialueilla lisääntyneinä järjestelmä- ja palkkakustannuksina.

Hyvinvointialueiden käynnistyessä pyritään varmistamaan ensisijaisesti kriittiset tehtävät, jonka jälkeen on mahdollista kohdistaa resurssit kuntataloustilaston raportointivaateisiin. Tämän vuoksi kuukausitietojen raportoinnin aloittamista olisi sekä hyvinvointialueiden talousarviosuunnitelman raportointi toimialakohtaisesti osalta syytä siirtää ja samalla arvioida uudelleen tarve toimialakohtaisen raportoinnin vaateelle.

Jatkossa on pidettävä tavoitteena pitää raportointikokonaisuuksien sisällöt muuttumattomina, jotta muutuskustannuksilta vältytään. Samalla säilyy myös palveluluokkien vertailukelpoisuus vuosien välillä.

Raportointikokonaisuudet tulisi laatia ja määritellä siten, että raporteissa eriytetään järjestelmistä automaattisesti saatavat tiedot ja erillisiä syöttöpohjia vaativat tietotarpeet omiksi kokonaisuuksikseen (esim. HHYTT). Valtiokonttorin tulisi myös siirtymäajan jälkeen ylläpitää keskitettyjä syöttöpohjia erityisesti manuaalisesti syötettäville raportointikokonaisuuksille (mm. HTOLT, HHYTT), jotta hyvinvointialueiden ei tarvitse toteuttaa syöttöpohjia omiin järjestelmiinsä.

2. Lausuntonne hyvinvointialueen ja hyvinvointiyhtymän talousraportoinnin kokonaiskuvasta (esitetyt raportointikokonaisuudet ja niiden sisällöt) ja siihen liittyvästä valtiovarainministeriön asetuksesta (liitteet 3, 4, 5 ja 8, taulukkomallit)

HHYTT: Ikärajausta ei ole saatavissa taloushallinnon järjestelmistä; omaishoidon tuki on järjestetty nykyään kunnissa eri tavoin, jolloin eri yksiköt toteuttavat omaishoidon tuen myöntämisen esim. 0-17-vuotiaille ja 18-vuotiaista ylöspäin. Tietotarpeen voisi täyttää pääkirjatilin (omaishoidon tuki) sekä palveluluokan yhdistelmänä ilman ikärajausta.

Apuvälineiden hankintakuluissa kirjoitusvirhe (hankintahankintakulut).

Laboratoriotoinnin ja kuvantamistutkimusten kustannukset voisi toteuttaa pääkirjatilin ja palveluluokan yhdistelmänä lisäämällä ko. tilit tilikarttaan.

Vaadittujen asiakasmaksujen erillistiedonkeruun sijaan tiedot tulisi saada riittävällä tasolla pääkirjatilin 3295 ja kyseessä olevan palveluluokan yhdistelmänä sen sijaan, että niitä kysytään osana erillistiedonkeruuta, joka vaatisi syöttöpohjan rakentamisen hyvinvointialueiden järjestelmiin.

Rahapeliongelmaisten neuvonnan ja opioidikorvaushoidon kustannuksia ei ole saatavissa järjestelmistä automaattisesti erillisen laskentatunnisteen kautta. On arvioitava, ovatko nämä tiedot tarpeellisia vuositasona osana velvoittavaa taloustietojen raportointia.

Pidämme kohtuuttomana vaatimusta raportoida Kilpailulain 30 d nojalla eriytetty markkinoilla tapahtuva taloudellinen toimintansa Valtiokonttorille automatisoidusti.

Jotta automaattinen raportointi olisi mahdollista, tulisi laskelmien olla saatavissa suoraan kirjanpitojärjestelmästä. Käytännössä laskelmat tehdään hyvinvointialueilla jälkilaskentana johdettuna kirjanpidosta, sillä eriytettyjen toimintojen kaikkia tuloja ja menoja ei ole mahdollista kirjata niiden syntyhetkellä eriytettävän toiminnan laskentatunnisteita käyttäen.

Hyvinvointialueet raportoivat kilpailulain 30 d nojalla eriytetyn markkinoilla tapahtuvan taloudellisen toimintansa osana tilinpäätöstään, joten tiedot ovat joka tapauksessa julkisesti saatavilla vaikka tietoja ei automaattisesti Valtiokonttorille raportoitaisikaan. Ehdotetussa HHLMY-raportoinnissa raportoitaisiin tilinpäätöksen liitetiedoissa esitetty tieto täysin saman muotoisena.

Eriytettävien toimintojen raportointivelvollisuus on tuore, eivätkä käytännöt ole vakiintuneet. Tämän lisäksi kunnat/ hyvinvointialueet eivät ole saaneet riittävää ohjausta siitä, miten eriytettäviä toimintoja määritellään, jolloin tulkinnat eriytettäville toiminnoille poikkeavat. Myös ohjaus laskentaperiaatteille ja kustannusten kohdistamiselle on riittämätöntä. Käytettäessä Aura-käsikirjan ohjausta tukipalveluiden kustannusten kohdentamisesta on ilmeistä, että laskelmien lopputulos vääristyy suhteessa markkinoilla toimiviin yrityksiin, jotka tuottavat vain puhtaasti myytävää palvelua ilman julkisen sektorin hallinnollista rakennetta.

HTOLT t06: Eriytettävillä toiminnoilla ei ole erillisiä tunnisteita, joten niiden raportoiminen osana HTOLT-kokonaisuutta ei ole tarkoituksenmukaista.

KKTPA k-t151: Tilinpäätösarvio toteutetaan 25.1., ja raportin ajankohta osuu keskelle tilinpäätöskiireitä. Tässä vaiheessa kirjanpito on vielä auki ja puuttuvia kirjauksia arvioidaan ylätasolla. Vyörytyksiä ei tässä vaiheessa ole toteutettu järjestelmään, minkä vuoksi h-t16:n mukaiset toimialakohtaiset tiedot sisältäisivät merkittäviä epävarmuustekijöitä (puuttuvien kirjausten arviointi esitetyllä tasolla, vyörytysten arviointi). Toimialakohtaisen raportoinnin vaatiminen ei ole tarkoituksenmukaista ja aiheuttaa lisäkustannuksia hyvinvointialueille uusien tietomäärittelyiden ja mahdollisten uusien syöttöpohjien myötä. Esitämme toimialakohtaisen tiedon jättämistä pois tilinpäätösarviosta.

HHTNR-raportointikokonaisuudessa tiedot tulee raportoida toimialakohtaisesti (sote, pela, yleishallinto + tukipalvelut, yleiskatteisen ulkopuoliset erät). Yleiskatteisen toiminnan ulkopuolisten erien määrittelyä tulee tarkentaa. Toiminnan eriyttäminen raportointikokonaisuuteen vaatii erillistä kustannuslaskentaa, sillä samat yksiköt tuottavat sekä yleiskatteisen rahoituksen piiriin kuuluvia että tämän ulkopuolelle kuuluvia palveluita (tiedot laskennallisia). Jos tällä tarkoitetaan kilpailulain nojalla eriytettäviä markkinoilla tapahtuvia palveluita, on raportoinnin toteuttaminen neljännesvuosittain haasteellista. Eriytettyjen toimintojen laskelmat toteutetaan tilinpäätökseen manuaalisesti jälkilaskentana, eikä tätä ole tarkoituksenmukaista tarkastella kesken vuotta. Lisäksi toimialakohtainen raportointi voi poiketa hyvinvointialueen organisaatorakenteesta, minkä vuoksi tietojen raportoimiseen vaaditaan laskennallista jakoa. Esitämme toimialakohtaisen raportoinnin jättämistä pois HHTNR-raportoinnista.

3. Lausuntonne hyvinvointialueen ja hyvinvointiyhtymän tilikartasta (liite 6)

Tilikartan osalta tulisi arvioida, saadaanko tilien lisäämisellä HYYT:n taulukon h-t01 tietotarpeita ratkaistua. Mahdollisia ratkaisuja olisivat omaishoidon tukeen, perhehoidon palkkioihin, laboratorio- ja kuvantamispalveluihin sekä asiakasmaksuihin liittyvät tietotarpeet. Ko. tilejä tulee olemaan jo valmiiksi hyvinvointialueiden operatiivisessa tilikartassa, vaikka niitä ei nyt lausunnolla esitettyssä tilikartassa olekaan.

4. Lausuntonne hyvinvointialueen ja hyvinvointiyhtymän palveluluokituksesta (liite 7)

Palveluluokkien tulisi olla merkittäviä taloudellisen seurannan, rahoituksen riittävyuden tai ohjauksen näkökulmasta ja tiedot tulisi pystyä raportoimaan järjestelmistä suoraan ilman laskennallista jakoa. Palveluluokkien jakoa tarkemmalle tasolle tulee välttää, jos tietojen raportointi vaatii laskennallisen jaon toteuttamisen. On myös syytä huomioida, että taloustietojärjestelmistä ei saada ikäjaottelua eikä kustannusten jaottelua palvelun kohteen (ikääntyneet, vammaiset) mukaisesti, jolloin tämänkaltaista palveluluokkatietoa ei voida tuottaa luotettavasti. Jo nyt luodussa palveluluokituksessa on viety eteenpäin luokitusta, joka perustuu laskennallisiin arvioihin, mikä ei vastaa kustannusten todellista jakaumaa asiakasryhmien välillä. Tämä johtaa siihen, ettei nyt tehdyn palveluluokituksen kustannuksia voida yhdistää luotettavasti THL:n rekisteriaineiston toimintatietoihin.

Päihde- ja mielenterveyspalveluiden palveluluokka 2453 on esitetty jaettavaksi useaksi palveluluokaksi (2464, 2468, 2472, 2476, 2480, 2484, 2458), joiden erillinen tarkastelu ei ole tarkoituksenmukaista kustannusten tarkastelun näkökulmasta. Palveluita tuotetaan tällä hetkellä integroidusti ja tavoitteena on integroida palveluita jatkossa nykyistä enemmän. Palveluiden kustannuksia ei pystytä jakamaan asiakastasolta joko päihdepalveluiden tai mielenterveyspalveluiden kustannuksiin, sillä usein asiakkailla esiintyy molempien palveluiden tarpeita, joita hoidetaan samojen yksiköiden toimesta. Palveluista ei myöskään pystytä erottelemaan avohoidon kustannuksista ehdotetun palveluluokan 2484 matalakynnystoiminnan kustannuksia, jotka sisältyvät muiden yksiköiden toimintaan. Esitämme, että päihde- ja mielenterveyspalveluiden palveluluokkien jaottelu säilytetään vuoden 2022 luokituksen mukaisena (palveluluokka 2453).

Hyte-palveluluokan 2901 jakaminen 3 uuteen palveluluokkaan:

- järjestöavustukset voidaan erotella tilin 4742 ja palveluluokan 2901 yhdistelmänä, uutta palveluluokkaa ei tarvita.
- Esitetty uusi palveluluokka ehkäisevä päihdetyö 2488: Ei yhdistettävissä vähimmäistietosisällöissä käytettäviin organisaatioriippumattomiin palveluluokituksiin. Palveluluokan kustannuksien erottelu hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen palveluluokasta ei tarkoituksenmukaista.
- Esitetään palveluluokan pitämistä vuoden 2022 palveluluokituksen mukaisena (palveluluokka 2901).

Palveluluokan 3456 jaottelu palveluluokkiin 2920 ja 2924: erottelua kuraattori- ja psykologipalvelut ovat organisaatoriippumattomissa palveluissa saman luokituksen sisällä, eikä jaottelua voida pitää tarkoituksenmukaisena kustannusten jaottelun kannalta.

Palveluluokka 2545 Suun terveydenhuollon palvelut: luokittelu tällä hetkellä ristiriidassa organisaatoriippumattomien palvelujen kanssa. Jaottelu perustason ja erityistason palveluihin on tarkoituksenmukaista.

Palveluluokka 6020 Yleisen toimialan tehtävät:

- Palveluluokan määrittelyä tulee tarkentaa, jotta kustannuksia pystyisi palveluluokkaan kohdentamaan. Kustannusten kohdistamista yleiskatteellisen rahoituksen ulkopuoliseen toimintaan voi olla hyvinvointialueiden näkökulmasta kyseenalaista, jos tämä johtaa rahoituspohjan kaventumiseen. Eri asia on, jos tällä haetaan esimerkiksi erillisrahoitteisten projektien taloustietojen raportointia.

Palveluluokka 6030 Markkinoilla tapahtuva toiminta:

- Tietojen raportointi palveluluokan kautta ei ole toteutettavissa. Eriytyvät laskelmat toteutetaan jälkilaskentana, sillä palvelut tuotetaan osana omaa toimintaa. Vastustamme uutta palveluluokkaa.

Lausunto palveluluokituksen ja vähimmäistietosisällön eroavaisuuksiin:

- Mt- päihdepalveluiden kokonaisuus (keltaisella pohjalla erotettu) on v. 2023 Aura-luokituksessa pilkottu pieniin osiin, näkisimme ettei ole mahdollista erotella integroiduista palveluista esitetystä tarkkuudella. Erityisesti terveystaloudissa itse tuotetut integroidut palvelut päihde- ja mt-ongelmallisille eivät mahdollista erottelua yhteismitallisesti.
- asiakas- ja palveluohjaus on nostettu omaksi organisaatoriippumattomaksi palvelukseen (vammaset, työikäiset), näille ei löydy vastaavaa AURA-luokkaa, ja muutoinkin vaikea nähdä miten pystyttäisiin erottelemaan näiden osuus muista palveluista, ainakaan nykytilanteessa
- Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen asiantuntijapalvelut ja tuki jaettu v. 2023 AURA-ehdotuksessa kolmeksi luokaksi: Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen asiantuntijapalvelut, Ehkäisevä päihdetyö sekä Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen järjestöavustukset. Vastaavia luokkia ei organisaatoriippumattomissa palveluissa ole.

5. Lausuntonne THL:n Sairaaloiden tuottavuus -kyselyn taloustietojen sisällyttämisestä raportointiin (ks. taulukkomallit, HHYTT, välilehti k-t01 THL:n erillistarpeet hyvinvointialueilta ja hyvinvointiyhtymiltä)

Sairaaloiden tuottavuuskysely osana HHYTT-raportointikokonaisuutta vaatii tarkemman määrittelyn, sillä sairaaloiden tuottavuuskyselyssä raportoinnissa ei huomioida kaikkia tulo- / kulueriä.

Erikoissairaanhoidon raportointi tulisi toteuttaa vain kerran, jolloin tietojen hyödyntäjät voisivat käyttää samaa tietoa eri käyttötarpeisiin. Tietojen raportointi tarkemman palveluluokituksen kautta kattaisi eri käyttötarpeet, jolloin sairaaloiden tuottavuuskyselyn tarpeet voitaisiin toteuttaa suoraan kuntataloustilastosta rajaamalla aineistoa tilien kautta.

Sisällyttämällä sairaaloiden tuottavuuskyselyn osaksi HHYTT-raportointia nykykäytäntöön ei tule muutosta parempaan, vaan hyvinvointialueet joutuisivat raportoimaan taloustietojen sisällä sairaaloiden tuottavuuskyselyn eri määrittelyillä.

Organisaatioriippumattomassa tarkastelussa erikoissairaanhoidon raportoidaan erikoisaloittain jaoteltuna avo- ja vuodeosastohoitoon. Tämänkaltainen jaottelu ei ole tarkoituksenmukaista, sillä kustannusten jaottelu toteutetaan laskennallisesti.

6. Lausuntonne teknisistä määritteistä ja pakollisuuksista (taulukkomallit ja tekniset taksonomia- ja tiedostopakettit, ks. linkit)

Investointien raportointi karkeammalla palveluluokkajaolla sekä ilman sektoritietoa on toivottu uudistus. Yleiskatteisen rahoituksen ulkopuolista toimintaa ei saada eriteltyä investoinneista ja esitämme sen jättämistä pois raportointikokonaisuudesta.

Nieminen Jutta
Turun kaupunki - Konsernihallinto, Hyvinvoinnin palvelukokonaisuus